

ט"ו בשבט - ראש השנה לאילן

ט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילן; ונשאלת השאלה, למה דווקא ט"ו בשבט מסמן את ראש השנה הזו? במשנה יש ויכוח בין בית שמאי ובית הלל; בית שמאי אומרים - באחד בשבט ראש השנה לאילן, ובית הלל אומרים - בחמישה עשר בו. וההלכה היא, כמו תמיד - לפי בית הלל.

ראש השנה לאילן מסמן תאריך חשוב מבחינת ההלכה; לפי ההלכה, החקלאים חייבים להביא מעשר (את החלק העשירי) מהפירות שלהם. ראש השנה לאילן מסמן את סוף "שנת המס" של הפירות. בעונה זו כבר אין פירות מהשנה שעברה, והפירות החדשים עדיין לא בשלים. וכך יודעים שכל הפירות עד ט"ו בשבט נחשבים לבני שנה מסוימת, וכל הפירות שמבשילים אחרי ט"ו בשבט הם כבר מהשנה הבאה. ועוד: מי שתירס אחרי ט"ו בשבט מן הפירות של השנה שעברה - תרומתו אינה נחשבת.

נוטעים עצים ביערות הקרן הקיימת בט"ו בשבט

נטיעת עצים ומנהגי ט"ו בשבט

מנהגים שונים קשורים בחג. פיום נראה לנו שהמנהג האופייני ביותר הוא נטיעות; אך המנהג הזה החל רק לפני כמאה שנים, עם תחילת ההתיישבות החילונית בארץ. הוא מסתמך על דברי הכתוב במקרא: "וכי תבאו אל הארץ, ונטעתם כל עץ מאכל" (ויקרא י"ט, כ"ג).

מנהג אחר, שנפוץ במאות האחרונות, הוא אכילת פירות שונים. היהודים בגולה נהגו לאכול פירות פיום הזה ולברך: "יהי רצון שנזכה לעלות בקרוב לארץ ישראל, לאכול שם מפריה ולשבוע מטובה". ומנהג נוסף הוא עריכת סדר ט"ו בשבט, המזכיר את סדר פסח. חכמי הקבלה, שחיו בצפת במאה ה-16, היו נוהגים לערוך טקס פיום הזה, ואף קראו לו: "סדר ליל ט"ו בשבט". והמנהג קיים עד היום. בשיאו של הטקס נהגו לשתות ארבע כוסות יין.

כוס ראשונה - יין לבן; כוס שנייה - יין לבן ובו מעט יין אדום; כוס שלישית - יין אדום ובו מעט יין לבן, וכוס רביעית כולה יין אדום. בשתיית כוסות היין ציינו המקובלים בצפת את חילופי הצבעים בטבע בתקופת ט"ו בשבט.

השקדיה - הסמל של ט"ו בשבט

אחד העצים האהובים ביותר בארץ הוא השקדיה - העץ שיש לו פריחה לבנה או ורודה, פריחה עדינה מאוד ונראית שקופה בשמש. יש כמה מיני עצים שיש להם פריחה דומה. כולם שייכים לאותה משפחה, משפחת הורדיים - האגס והתפוח, המשמש והשזיף, השקד וגם הרובדבן. לכולם פריחה דומה, ולא פעם יש בלבול ביניהם.

משפחת הורדיים היא משפחה גדולה של עצים; לרובם יש פרי. לחלק מהם יש פרי יבש, כמו השקד, ולאחרים יש פרי עסיסי, כמו השזיף. כאשר מגיע האביב, כל העצים האלה מתפסים בפריחה מקדימה.

ראשונים פורחים עצי השקד. כבר בחדש טבת אפשר לראות עצי שקד פורחים, ובחדשים שבט ואדר יפרחו כל הורדיים האחרים. שמו של השקד בא לו על שהוא שקדן (חרוז) - זריז ומקדים את כולם בפריחתו.

השקד נפוץ בהרי יהודה, בגליל, בגולן, בשומרון, בפרמל. השקד מופר בתנ"ך, אך אינו אחד משבעת המינים. מקורו של השקד - בארצות מזרח אסיה. משם הוא עבר לאזורנו. הוא נפוץ כעץ פר וגם כעץ שמגדלים במטעים.

הפרון אדמונד רוטשילד ("הנריב הירוע") עוֹרֵד את המושבות שלו לטעת מטעים של עצי שקד. באותה תקופה נטעו בעיקר גפנים ליין. כאשר היה משבר והיין לא נמכר היטב, הציע הפרון ליהודים שחיו במושבות לעקור את הגפנים ולטעת במקומם עצי שקד. כאשר גם הם לא זכו להצלחה כלכלית גדולה, עקרו גם אותם ושתלו עצי פרי הדר. עד היום אפשר לראות עצי שקד שנשארו במושבות התיקות של הפרון, וגם ביישובים ערביים שאוהבים לגדל את השקד, ששמו הערבי לון.

השקדיה הפכה לסמל של ט"ו בשבט, לסמל של פריחה, של אביב, של התחדשות בטבע.

ט"ו בשבט

נאות קדומים - חגיגה אמיתית של נוף וטבע, עבר והווה. חוויה ארץ-ישראלית ייחודית של כל החושים והשורשים

על מפת התיירות של כל ישראלי, כל יהודי, כל ילד, כל תייר - לצד ירושלים ומצדה ואתרים אחרים - ראוי להציב במקום מכובד את שמורת נאות קדומים, השמורה הלאומית של טבע הארץ במקורות ישראל. שמורת נאות קדומים משתרעת על 2,500 דונם ב-אזור מודיעין, ליד בן-שמן, על דרך תל-אביב וירושלים. בניגוד לשמורות טבע אחרות, שבהן משמרים את הנוף הקיים, בנאות קדומים כל שיח, כל עץ, כל ברכת מים - הם מעשה ידי אדם. הכל - פרי עמל (עבודה) של ארבעים שנה. הכל - שחזור של חיי אבותינו בארץ ישראל. שחזור על-פי מקורות ישראל - התנ"ך, המשנה, התלמוד.

הוגי הרעיון (הראשונים שחשבו על הרעיון) היו ד"ר אפרים ויזל והנהגה הראשונה ז"ל, אשר עלו לארץ מרוסיה בראשית המאה ה-20. השניים, חוקרים ומורים, חיפשו דרכים חדשות ללמד את טבע הארץ, וחלמו על הקמת גן של צמחי התלמוד.

בנם, נהגה הראשונה, בשיתוף עם צוות "משוגעים לדבר", הגשימו את החלום. הם הפכו אזור שומם לשמורה פורחת, שהטיול בה הוא מסע קסום לארץ ישראל הקדומה. מסע מרתק (מעניין), מוחשי (קונקרטי) - שקול פנגד שעות רבות של לימוד "יבש" בפיתה.

בשמורה מתקיימים לאורך השנה סיורים, סדנאות ופעילויות, בליווי מדריכים שהם אנציקלופדיה מהלכת לארץ ישראל, לתנ"ך, למשנה ולתלמוד. הנושאים מותאמים ללוח השנה ולמעגל החיים היהודי. במקום מתקיימים גם פנסים והשתלמויות למורים ולארגונים, וגם אירועים - בר מצווה, בת מצווה,

בשמורה מתקיימות חגיגות בת מצווה ובר מצווה

- כל השנה

לטייל ולשיר עם אודי מילוא

משחזרים את חיי אבותינו בארץ ישראל בימי קדם

פעילויות לילדים בשמורה

מבקרים בשמורה

"סגויי" - כלי רכב חדש לטיול בשמורה. מתאים גם לנכים

שמקיים במקום סיורים מזמרים כל ימות השנה. קחו את עצמכם, את המשפחה, את הילדים, החברים, התלמידים לנאות קדומים. אל תחמיצו!

המקום פתוח למבקרים בימים א' - ה' מ-8.30 עד שקיעה; בימים ו' וערבי חג מ-8.30 עד 13.00. סגור בשבת ובמועדי ישראל.

לפרטים: טלפון 08-9770777.

אתר: <http://www.neot-kedumim.org.il>

ציפי מזר

וקינחנו (סימנו) בסדר ט"ו בשבט. טיילנו בשמורה באביב, בחול המועד פסח, ואף חגגנו בה בר מצווה ובת מצווה לאח ואחות במשותף.

הפעם ביקרנו בשמורה לקראת ט"ו בשבט. טיילנו בין עצי התמר, התאנה, הגפן, הרימון. טעמנו מפרקים ושמענו הסברים מאלפים (מעניינים מאוד) על מקומם של העצים והפירות בחיי אבותינו.

בין העצים שרנו מזמרת הארץ עם אודי מילוא, ארכיאלוג במקצועו, מדריך בשמורה, נגן אקורדיאון,

חתונות (בעמק שיר השירים...) ואירועים משפחתיים. אנחנו לא מחמיצים (לא מפסידים) אף הזדמנות לטייל בנאות קדומים, ללמוד מן המדריכים עוד סיפור מקורות, ללמוד מהם עוד סיפור שמחבר אותנו לשורשים (גם שורשי הצמחים וגם שורשי העברית), לפגוש את נגה הראובני - האיש שהגשים מפעל מרשים שכזה, וזכה על כך בפרס ישראל.

ביקרנו בשמורה בעבר, בטיול של האולפן בט"ו בשבט גשום מאוד; טיילנו בגשם עם ספרי תנ"ך